

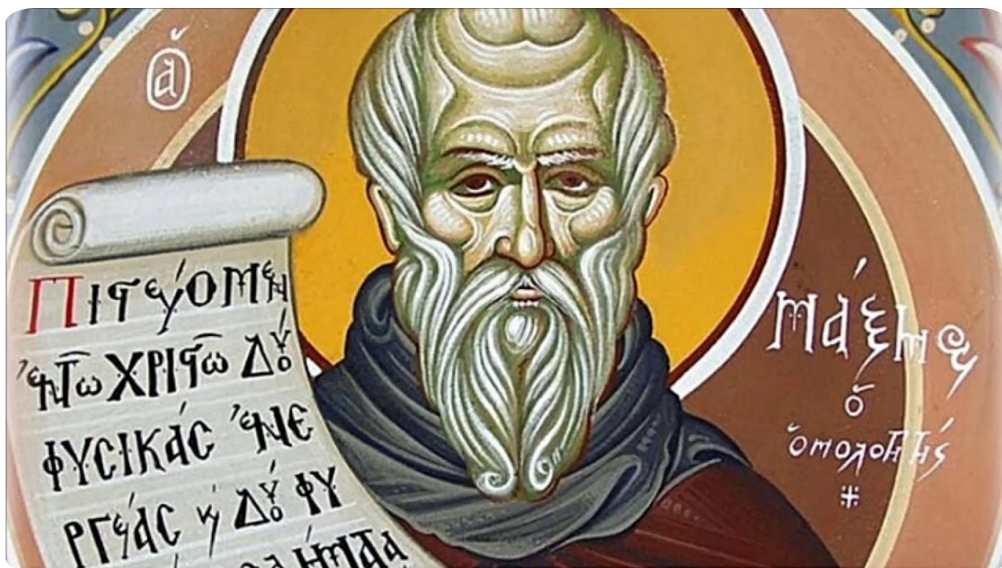

Μιλώντας για τον Παράδεισο και την Κόλαση στα παιδιά και στους νέους

π. Θεμιστοκλής Μουρτζανός

Το ερώτημα του κακού

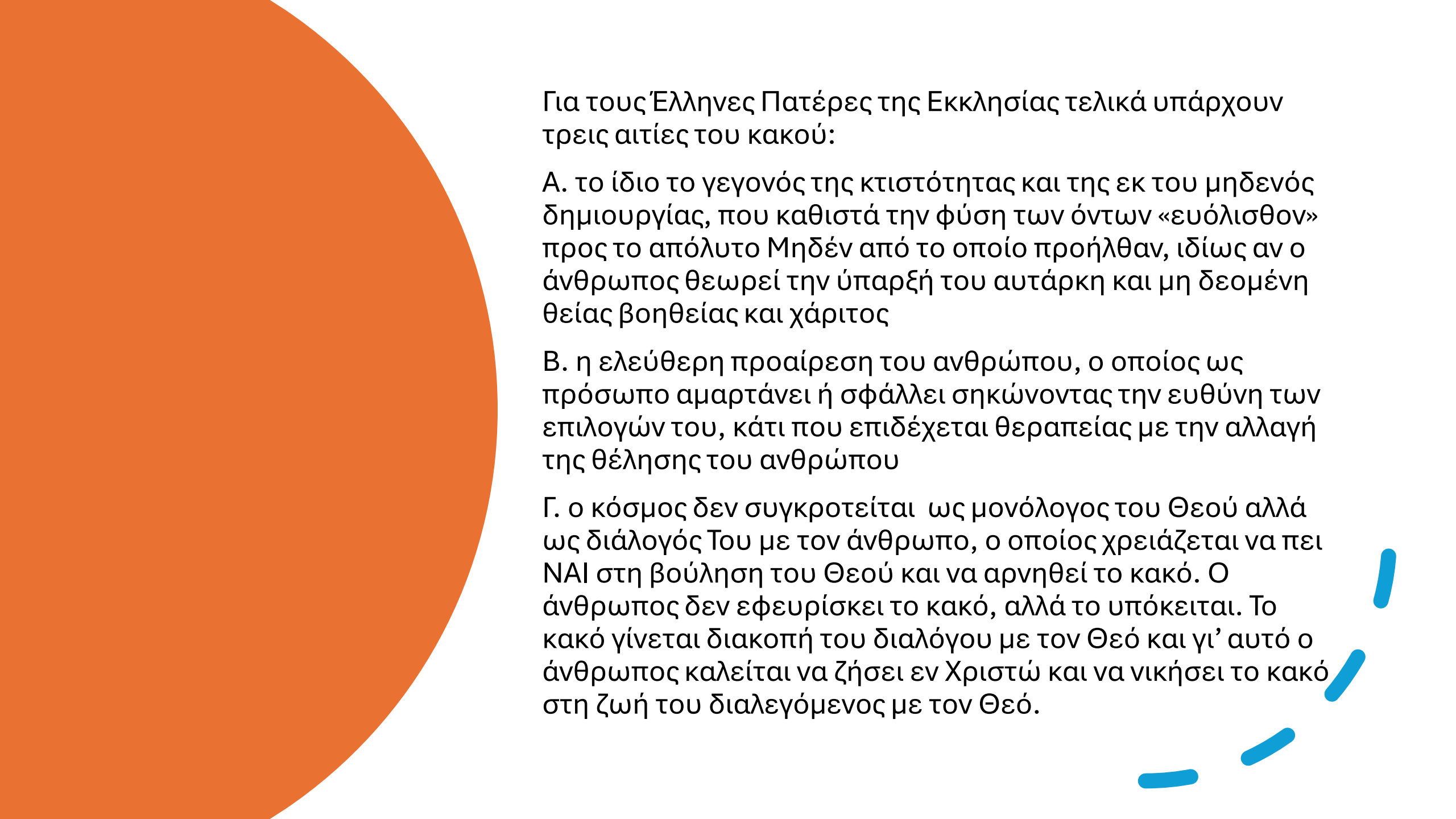

1. Για τον Άγιο Μάξιμο τον ομολογητή αιτία του κακού είναι η εκ του μη όντος/του μηδενός δημιουργία του κόσμου. Υφίσταται μία φορά προς το Είναι (σχέση με τον Θεό/καλό) και υφίσταται και μία φορά προς την απογένεση των όντων (Κακό)- το κακό είναι δυνατότητα του ανθρώπου και ενεργοποιείται από την ελεύθερη προαίρεσή του

2. Για τον Ιερό Αυγουστίνο το κακό είναι αναπόφευκτη συνέπεια της ηθικής απόφασης των πρωτοπλάστων, του Αδάμ και της Εύας, και μεταδίδεται ως ροπή και ως ενοχή στον κάθε άνθρωπο. Ο άνθρωπος δεν είναι κακός επειδή ηθελημένα ή εξ απάτης του όφεως μετέχει στην ενεργούμενη ήδη κοσμικά φθορά, αλλά εφευρίσκει ο ίδιος την φθορά στη φύση του την ίδια και την κληροδοτεί στον κάθε άνθρωπο – καταδικασμένη μάζα.

Για τους Έλληνες Πατέρες της Εκκλησίας τελικά υπάρχουν τρεις αιτίες του κακού:

Α. το ίδιο το γεγονός της κτιστότητας και της εκ του μηδενός δημιουργίας, που καθιστά την φύση των όντων «ευόλισθον» προς το απόλυτο Μηδέν από το οποίο προήλθαν, ιδίως αν ο άνθρωπος θεωρεί την ύπαρξή του αυτάρκη και μη δεομένη θείας βοήθειας και χάριτος

Β. η ελεύθερη προαίρεση του ανθρώπου, ο οποίος ως πρόσωπο αμαρτάνει ή σφάλει σηκώνοντας την ευθύνη των επιλογών του, κάτι που επιδέχεται θεραπείας με την αλλαγή της θέλησης του ανθρώπου

Γ. ο κόσμος δεν συγκροτείται ως μονόλογος του Θεού αλλά ως διάλογός Του με τον άνθρωπο, ο οποίος χρειάζεται να πει ΝΑΙ στη βούληση του Θεού και να αρνηθεί το κακό. Ο άνθρωπος δεν εφευρίσκει το κακό, αλλά το υπόκειται. Το κακό γίνεται διακοπή του διαλόγου με τον Θεό και γι' αυτό ο άνθρωπος καλείται να ζήσει εν Χριστώ και να νικήσει το κακό στη ζωή του διαλεγόμενος με τον Θεό.

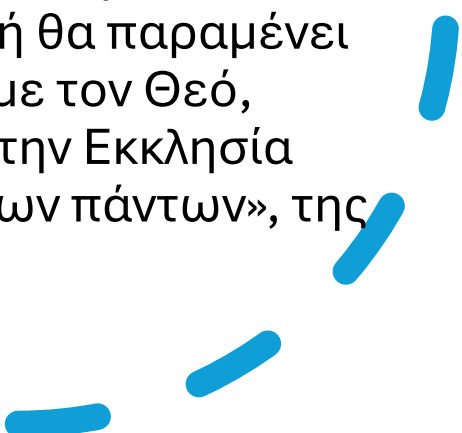
**Θα εξαφανιστεί
το κακό;**

Και ναι και όχι. Εξαρτάται από την προαίρεσή μας. Στην αιωνιότητα και στην ανάσταση των νεκρών τα όντα θα υπάρξουν εν αφθαρσία. Όμως το κακό δεν θα εξαλειφθεί, αλλά θα παραμείνει ως αιώνιος θάνατος, ως χωρισμός της ύπαρξης από τον Θεό και αιώνια άρνηση του διαλόγου μαζί Του. Αυτό θα είναι η Κόλαση.

Όσοι επιλέγουμε ελεύθερα σ' αυτή τη ζωή να διαλεγόμαστε με τον Θεό, τότε θα βιώσουμε την κατάργηση του θανάτου και του κακού για μας αιωνίως και θα ζήσουμε την κοινωνία με τον Θεό και μεταξύ μας στον Παράδεισο, που δεν θα είναι τόπος, αλλά κατάσταση.

Μετά την ανάσταση των νεκρών και την αναδημιουργία του κόσμου, ο άνθρωπος πλήρης και ακέραιος, σωσμένος, θα ζει την χαρά της βασιλείας του Θεού και την κοινωνία με το πρόσωπο του Χριστού, την αγιότητα δηλαδή, ή θα παραμένει στην άρνηση του διαλόγου και της κοινωνίας με τον Θεό, όντας στο σκοτάδι της μοναξιάς (άρνηση από την Εκκλησία της διδασκαλίας περί της «αποκαταστάσεως των πάντων», της υποχρεωτικής δηλαδή σωτηρίας)

Ο θάνατος

«Ο θάνατος χωρισμός της ψυχής από του σώματος εστί» (Κλήμης Αλεξανδρείας)- σωματικός θάνατος

«Χωρισμός της ψυχής από του σώματος θάνατος εστί του σώματος» (Γρηγόριος ο Παλαμάς)- σωματικός θάνατος

«Θάνατος μεν εστί ο του Θεού χωρισμός, κέντρον δε θανάτου η αμαρτία» (Μάξιμος ο Ομολογητής) –πνευματικός θάνατος

«Θάνατος είναι η βίωση του Θεού ως κολάσεως, λόγω της αμετανοησίας και της μη καθαρότητας του ανθρώπου, ο οποίος δεν μπορεί να χωρέσει μέσα του το άκτιστο φως της θείας Χάριτος» (Ισαάκ ο Σύρος) – αιώνιος θάνατος

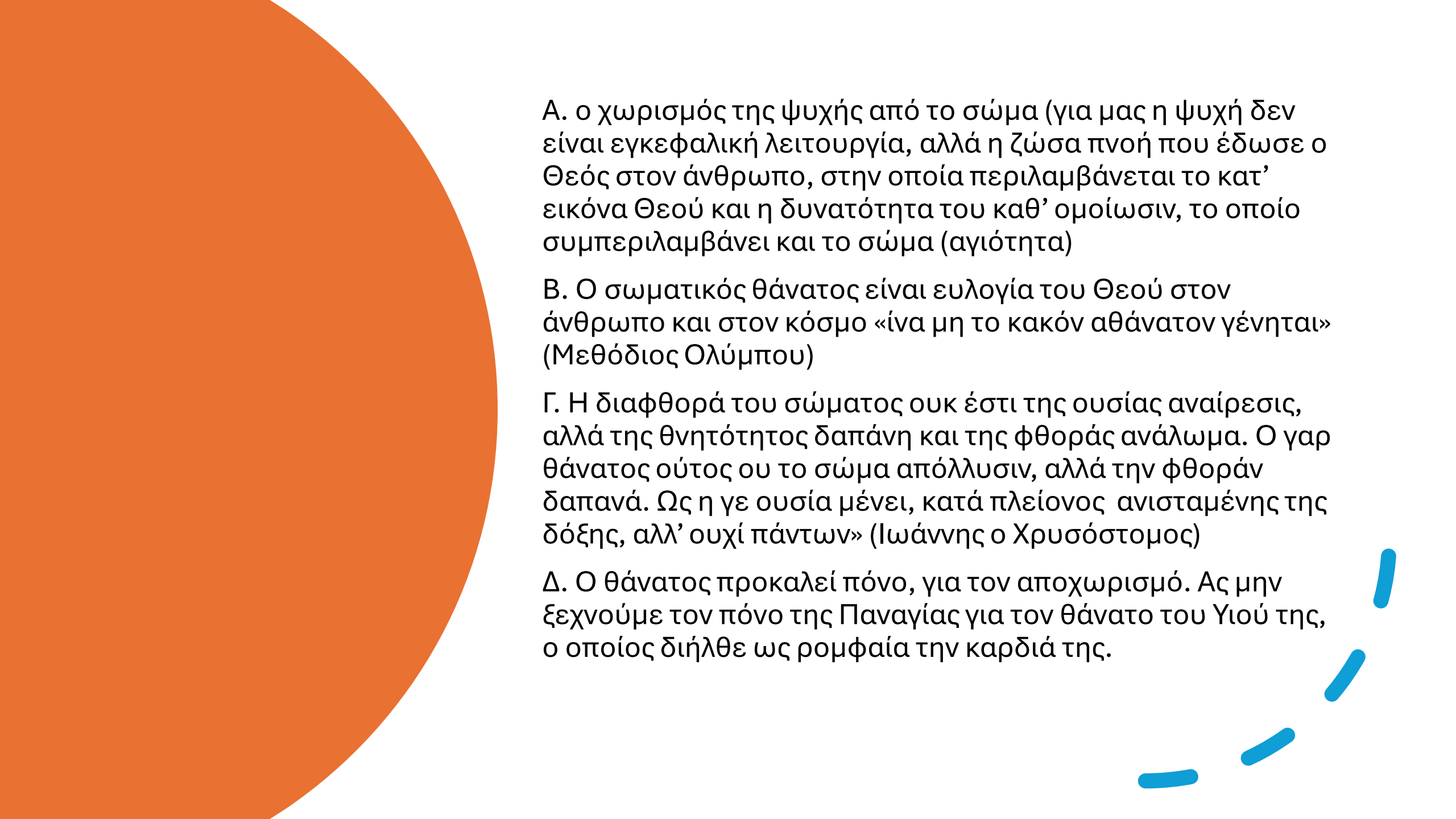
- *Εγώ ειμί η ανάστασις και η ζωή. Ο πιστεύων εις εμέ, καν αποθάνη ζήσεται. Και πας ο ζων και πιστεύων εις εμέ ου μη αποθάνη εις τον αιώνα» (Ιωάν. 11, 25-26)*

-
- Αυτά τα συγκλονιστικά λόγια του Χριστού στην Μάρθα, λίγο πριν την Ανάσταση του Λαζάρου, μας δείχνουν τις τρεις μορφές του θανάτου:
 - Α. Τον σωματικό: καν αποθάνη
 - Β. Τον πνευματικό: ο πιστεύων εις εμέ/και πας ο ζων και πιστεύων εις εμέ **αποφεύγει, νικά τον πνευματικό θάνατο, τον χωρισμό από τον Θεό, την αυτοθέωση και άρνηση του Θεού**
 - Γ. Τον αιώνιο: ζήσεται/ου μη αποθάνη εις τον αιώνα

Αν πεθάνεις, πριν πεθάνεις, δεν θα πεθάνεις, όταν πεθάνεις

Ο σωματικός θάνατος

Α. ο χωρισμός της ψυχής από το σώμα (για μας η ψυχή δεν είναι εγκεφαλική λειτουργία, αλλά η ζώσα πνοή που έδωσε ο Θεός στον άνθρωπο, στην οποία περιλαμβάνεται το κατ' εικόνα Θεού και η δυνατότητα του καθ' ομοίωσιν, το οποίο συμπεριλαμβάνει και το σώμα (αγιότητα)

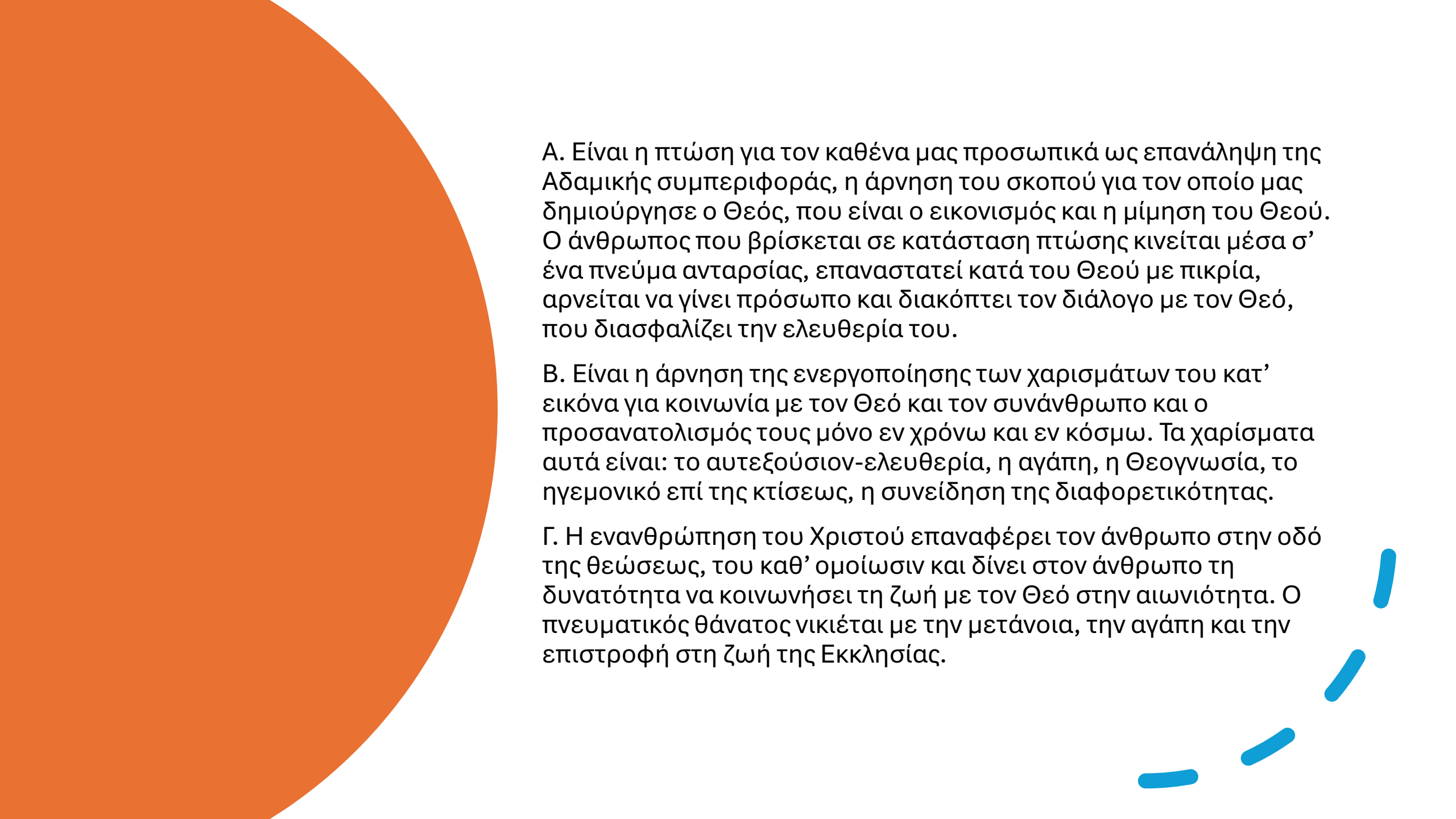
Β. Ο σωματικός θάνατος είναι ευλογία του Θεού στον άνθρωπο και στον κόσμο «ίνα μη το κακόν αθάνατον γένηται» (Μεθόδιος Ολύμπου)

Γ. Η διαφθορά του σώματος ουκ έστι της ουσίας αναίρεσις, αλλά της θνητότητος δαπάνη και της φθοράς ανάλωμα. Ο γαρ θάνατος ούτος ου το σώμα απόλλυσιν, αλλά την φθοράν δαπανά. Ως η γε ουσία μένει, κατά πλείονος ανισταμένης της δόξης, αλλ' ουχί πάντων» (Ιωάννης ο Χρυσόστομος)

Δ. Ο θάνατος προκαλεί πόνο, για τον αποχωρισμό. Ας μην ξεχνούμε τον πόνο της Παναγίας για τον θάνατο του Υιού της, ο οποίος διήλθε ως ρομφαία την καρδιά της.

Ο πνευματικός θάνατος

A. Είναι η πτώση για τον καθένα μας προσωπικά ως επανάληψη της Αδαμικής συμπεριφοράς, η άρνηση του σκοπού για τον οποίο μας δημιούργησε ο Θεός, που είναι ο εικονισμός και η μίμηση του Θεού. Ο άνθρωπος που βρίσκεται σε κατάσταση πτώσης κινείται μέσα σ' ένα πνεύμα ανταρσίας, επαναστατεί κατά του Θεού με πικρία, αρνείται να γίνει πρόσωπο και διακόπτει τον διάλογο με τον Θεό, που διασφαλίζει την ελευθερία του.

B. Είναι η άρνηση της ενεργοποίησης των χαρισμάτων του κατ' εικόνα για κοινωνία με τον Θεό και τον συνάνθρωπο και ο προσανατολισμός τους μόνο εν χρόνω και εν κόσμω. Τα χαρίσματα αυτά είναι: το αυτεξούσιον-ελευθερία, η αγάπη, η Θεογνωσία, το ηγεμονικό επί της κτίσεως, η συνείδηση της διαφορετικότητας.

Γ. Η ενανθρώπηση του Χριστού επαναφέρει τον άνθρωπο στην οδό της θεώσεως, του καθ' ομοίωσιν και δίνει στον άνθρωπο τη δυνατότητα να κοινωνήσει τη ζωή με τον Θεό στην αιωνιότητα. Ο πνευματικός θάνατος νικιέται με την μετάνοια, την αγάπη και την επιστροφή στη ζωή της Εκκλησίας.

Ο αιώνιος θάνατος

Η ψυχή του ανθρώπου είναι αθάνατη, όχι όμως κατά την πλατωνική έννοια της εκ φύσεως αθανασίας, αλλά της εκ χάριτος του Θεού

A. Η ψυχή είναι κτιστή και όχι άκτιστη (αδημιούργητη και αιώνια)

B. Η ψυχή δεν ταυτίζεται με τον άνθρωπο, αλλά είναι μέρος του ανθρώπου που είναι ψυχοσωματική οντότητα

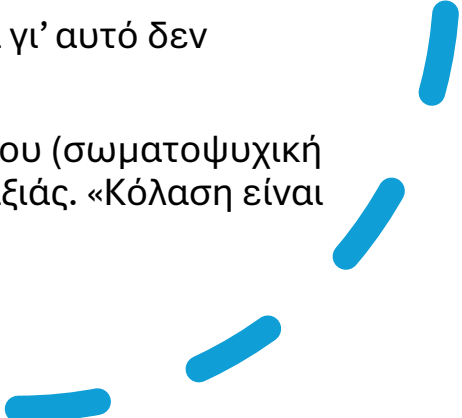
Γ. Η αθανασία του ανθρώπου δεν στηρίζεται στην αθανασία της ψυχής, αλλά στην Ανάσταση του Χριστού και στη δική μας ανάσταση που θα συμπεριλάβει το σώμα μας.

Η ψυχή τελικά είναι και το έμβιο στοιχείο μέσα μας και το πνευματικό στοιχείο και έτσι « και η ψυχή και το σώμα αποκαλύπτουν μόνο και φανερώνουν αυτό που είναι ο άνθρωπος, αποτελούν ενέργειες, εκδηλώσεις, λειτουργίες φανέρωσης της υπόστασης του ανθρώπου» (Χρ. Γιανναράς)

«Άνθρωπος δεν είναι το σώμα ή η ψυχή του ή η ανάμειξή τους ή το άθροισμά τους, αλλά κάτι που τα ξεπερνά όλα αυτά και τα συνέχει, χωρίς να συνεχεται με κανένα τρόπο από αυτά και χωρίς να προσδιορίζεται με τίποτε από αυτά» (Μάξιμος ο Ομολογητής)

Η ψυχή είναι απλή, δεν αποτελείται από διάφορα στοιχεία και γι' αυτό δεν διαλύεται μετά την έξοδό της από το σώμα.

Ο αιώνιος θάνατος σημαίνει τον αιώνιο χωρισμό του ανθρώπου (σωματοψυχική οντότητα) από τον Θεό και τον τρόπο της κολάσεως, της μοναξιάς. «Κόλαση είναι το μαρτύριο του να μην αγαπά κανείς» (Ντοστογιέφσκι)

Η ψυχή
υπάρχει
μετά
θάνατον;

Α. Τα παραδείγματα των αναστάσεων
στην Παλαιά και την Καινή Διαθήκη
Β. Η παραβολή του πλουσίου και του
Λαζάρου

Γ. Η αφθαρσία των λειψάνων των Αγίων μας και τα πολυποίκιλα θαύματά τους

Δ. Το θαυμαστό συναξάρι των Αγίων Ραφαήλ, Νικολάου και Ειρήνης

Ε. Η πρόγευση του Παραδείσου και της κολάσεως

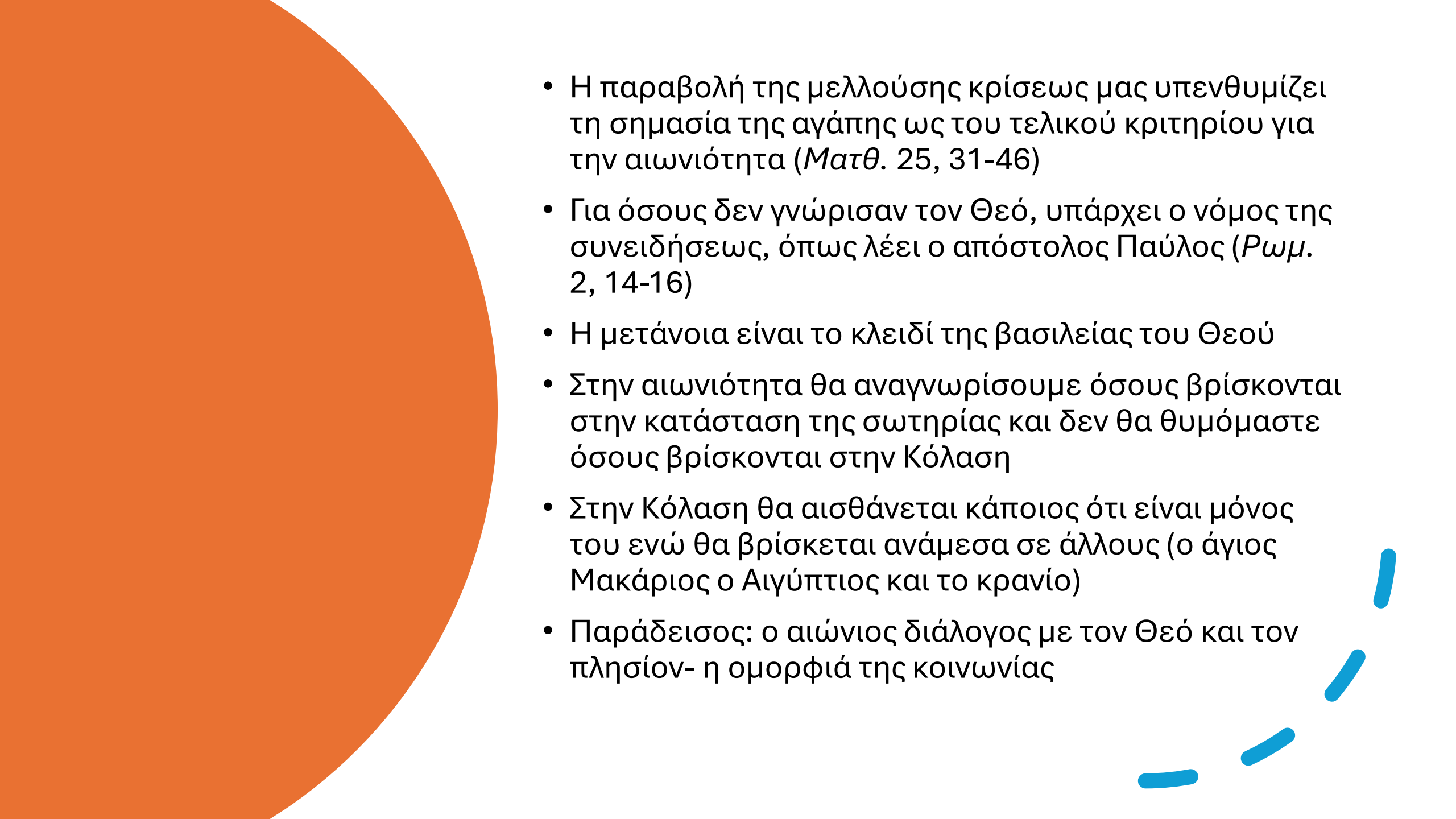
Το αναστημένο σώμα μας

Χαρακτηριστικά του αναστημένου σώματός μας

- Α. Θα είναι αυτό με το οποίο ζήσαμε εδώ, θα αναγνωριζόμαστε δηλαδή, αλλά δεν θα έχει τις ανάγκες αυτής της ζωής, του χρόνου δηλαδή
- Β. Δεν θα έχει πια ανάγκη από υλικές τροφές για να ζήσει, ούτε από ύπνο, ούτε από αναπραγωγή (καταργείται η σεξουαλικότητα, όχι όμως το φύλο), δεν θα δεσμεύεται από την ύλη (ο αναστημένος Χριστός περνά μέσα από τις κλειστές πόρτες), γιατί θα είναι πνευματικό, θα διακατέχεται από αθανασία, αφθαρσία και ατρεψία, θα διακατέχεται από φωτοείδεια και θεοείδεια, θα είναι δηλαδή μεταμορφωμένο όπως το σώμα του Χριστού στην Μεταμόρφωση.
- Γ. Όσοι βρεθούν στην κατάσταση της Κόλασης θα μετέχουν ψυχοσωματικά στο «αεί φευ είναι» (Μάξιμος ο Ομολογητής), θα είναι σκοτεινοί και δυσώδεις, αλλά και αμετανόητοι.

Η Δευτέρα Παρουσία

-
- Η παραβολή της μελλούσης κρίσεως μας υπενθυμίζει τη σημασία της αγάπης ως του τελικού κριτηρίου για την αιωνιότητα (*Ματθ. 25, 31-46*)
 - Για όσους δεν γνώρισαν τον Θεό, υπάρχει ο νόμος της συνειδήσεως, όπως λέει ο απόστολος Παύλος (*Ρωμ. 2, 14-16*)
 - Η μετάνοια είναι το κλειδί της βασιλείας του Θεού
 - Στην αιωνιότητα θα αναγνωρίσουμε όσους βρίσκονται στην κατάσταση της σωτηρίας και δεν θα θυμόμαστε όσους βρίσκονται στην Κόλαση
 - Στην Κόλαση θα αισθάνεται κάποιος ότι είναι μόνος του ενώ θα βρίσκεται ανάμεσα σε άλλους (ο άγιος Μακάριος ο Αιγύπτιος και το κρανίο)
 - Παράδεισος: ο αιώνιος διάλογος με τον Θεό και τον πλησίον- η ομορφιά της κοινωνίας

Η σχέση με τον Χριστό

- Πλασθήκαμε από το Θεό για να μετέχουμε στην αγάπη και τη ζωή που Αυτός βιώνει. Όταν αγαπάς, δημιουργείς. Η ζωή με τον Θεό είναι Παράδεισος. Όμως ο ελεύθερος Θεός δεν μπορεί να μην δίνει στον άνθρωπο την ελευθερία να τον απορρίψει. Γι' αυτό και η ιστορία του κόσμου εμπεριέχεται στον κάθε άνθρωπο, δηλαδή και σε μας. Κάθε στιγμή της ζωής μας μπορούμε να είμαστε μαζί με τον Θεό ή χωριστά. Η απομάκρυνσή μας ονομάζεται «πτώση» και έχει ως συνέπειά της την φθορά και το θάνατο. Συνεργός μας στην διαρκή μας πτώση ο «όφιος», ο διάβολος, το πονηρό πνεύμα που έχει χωριστεί από τον Θεό και θέλει όλη η δημιουργία του Θεού να είναι μακριά από Εκείνον.

- Ο θάνατος είναι συνέπεια της εξορίας του ανθρώπου από τον Παράδεισο και της επιστροφής του στον χρόνο του κόσμου. Πεθαίνει κάθε άνθρωπος και γιατί ό,τι έχει αρχή έχει και τέλος, αλλά και γιατί ο σωματικός θάνατος συνεπάγεται και το σταμάτημα της αμαρτίας και της φθοράς. Αλλιώς το κακό θα γινόταν αθάνατο και θα είχε καταπιεί και τον άνθρωπο και τον κόσμο. Ο Θεός δεν ξεχνά τον άνθρωπο. Στην πάλη αυτή να είναι αυτός με τον Θεό ή με Θεό τον εαυτό του, ο Θεός απέστειλε τους προφήτες, τους δικαίους και τους αγίους, τον Μωσαϊκό νόμο στην Παλαιά Διαθήκη και όρισε ακόμη και οι Άγγελοι, τα πνεύματα που είναι κοντά Του, να μας βοηθούν.

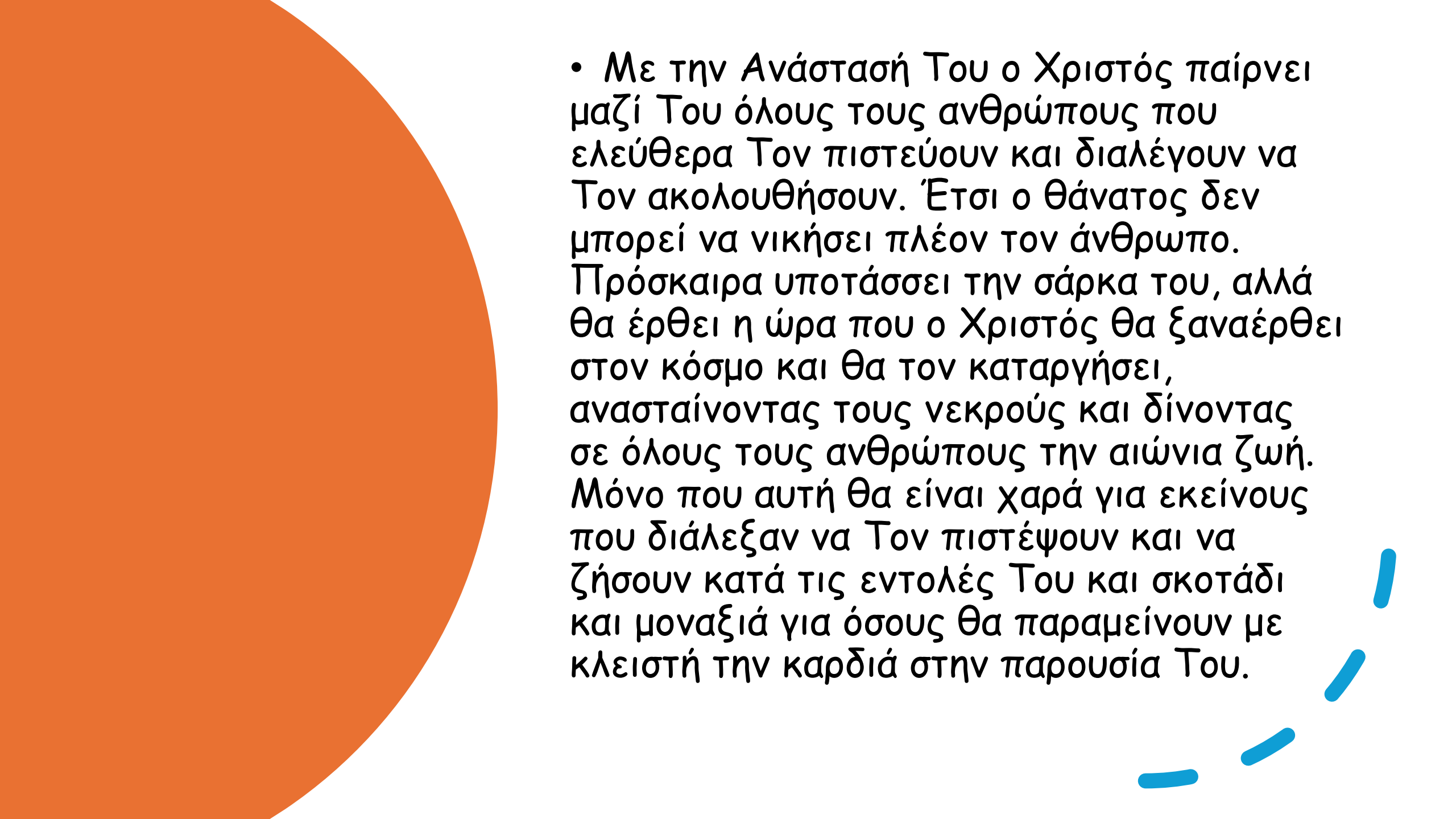
Όταν ήλθε το πλήρωμα του χρόνου, ο Θεός έστειλε στον κόσμο τον Υιό Του, δια του Οποίου δημιούργησε τον κόσμο, τον χρόνο, τη ζωή. Ο Χριστός είναι Θεός, όπως ο Θεός Πατέρας. Έχει την ίδια δόξα που έχει ο Πατέρας γιατί την λαμβάνει στην πληρότητά της από τον Ίδιο και είναι ίσος με τον Πατέρα και το Άγιο Πνεύμα. Ο Χριστός έγινε άνθρωπος εκ Πνεύματος Αγίου και Μαρίας της Παρθένου. Έλαβε το ανθρώπινο σώμα για να οδηγήσει την ανθρώπινη φύση στη δόξα να είναι σε κοινωνία με τον Θεό. Ο Χριστός απέδειξε ότι η ανθρώπινη φύση μπορεί να νικήσει την αμαρτία, αρκεί να επιλέξει ελεύθερα να έχει κοινωνία με τον Θεό και να κάνει πράξη το θέλημα του Θεού. Έτσι, ακόμη κι αν πεθάνει ο άνθρωπος, δεν θα πεθάνει, αλλά θα λάβει ζωή μέσα από τη σχέση με τον Χριστό.

- Όσοι πιστεύουν στον Χριστό απαλλάσσονται από την πλάνη των ειδώλων και αποκτούν γνώση του αληθινού Θεού μέσα στη ζωή της Εκκλησίας, όπου γίνονται χάρις στην πίστη αυτοί που ανταποκρίνονται στην αγάπη του Θεού, λαμβάνουν την ευλογία να προσφέρουν τον κόσμο στον Θεό μέσα από την Θεία Λειτουργία και κάνουν την αγάπη για τους άλλους αποστολή τους (όπως οι βασιλείς). Για να γίνουν όμως αυτά ο Χριστός έδωσε τον εαυτό Του αντάλλαγμα στον θάνατο, πέθανε για τις αμαρτίες μας, ώστε τίποτε να μην μπορεί να μας χωρίσει από τον Θεό, ούτε καν ο σωματικός θάνατος.

- Αν δεν πέθαινε ο Χριστός, τότε όσο καλοί κι αν ήμασταν σ' αυτή τη ζωή σε σχέση με το Θεό, ο θάνατος θα μας χώριζε από Εκείνον. Δεν θα είχαμε συνέχεια στην κοινωνία μαζί Του, καθώς και το σώμα μας θα διαλυόταν και η ψυχή μας δεν θα μπορούσε να φτάσει σ' Εκείνον, αφού το αμαρτωλό και ακάθαρτο δεν μπορεί να κοινωνήσει με το άγιο και καθαρό που είναι ο Θεός. Πάντα θα υπήρχε ένα τείχος ανάμεσά μας. Ο Χριστός σπάει αυτό το τείχος με τον θάνατό Του στο σταυρό, γιατί ζει ως άνθρωπος όλη την ανθρώπινη πορεία μέχρι το τέλος. Επειδή όμως η ανθρώπινή Του φύση είναι ενωμένη με τη θεία, και επειδή ο ίδιος δεν είχε καμία αμαρτία επάνω Του, θα κατεβεί στον Άδη, στην κατάσταση εκείνη όπου οι ανθρώπινες ψυχές υπήρχαν μακριά από το Θεό, μέσα στο σκοτάδι και την μοναξιά, και θα τις βγάλει από εκεί με το κήρυγμα της Βασιλείας Του. Θα συντρίψει έτσι τον θάνατο, γιατί όποιος πιστεύει πλέον σ' Αυτόν, θα είναι μαζί Του αιώνια.

- Με την Ανάστασή Του ο Χριστός παίρνει μαζί Του όλους τους ανθρώπους που ελεύθερα Τον πιστεύουν και διαλέγουν να Τον ακολουθήσουν. Έτσι ο θάνατος δεν μπορεί να νικήσει πλέον τον άνθρωπο. Πρόσκαιρα υποτάσσει την σάρκα του, αλλά θα έρθει η ώρα που ο Χριστός θα ξαναέρθει στον κόσμο και θα τον καταργήσει, ανασταίνοντας τους νεκρούς και δίνοντας σε όλους τους ανθρώπους την αιώνια ζωή. Μόνο που αυτή θα είναι χαρά για εκείνους που διάλεξαν να Τον πιστέψουν και να ζήσουν κατά τις εντολές Του και σκοτάδι και μοναξιά για όσους θα παραμείνουν με κλειστή την καρδιά στην παρουσία Του.

Συμπεράσματα

Μιλώντας για τον Παράδεισο και την κόλαση σε παιδιά και νέους χρειάζεται να επιμείνουμε στα εξής:

A. Στο τι είναι ο άνθρωπος (ψυχοσωματική οντότητα, δημιούργημα του Θεού κατ' εικόνα και ομοίωση)

B. Γιατί πεθαίνουμε; (χρόνος και κτιστότητα, πνευματικός θάνατος, «ίνα μη το κακόν αθάνατον γένηται»)

Γ. Στο ότι η ψυχή μας είναι κατά χάριν αθάνατη, διασώζοντας τη δυνατότητα του ανθρώπου να μείνει αθάνατος

Δ. Πρόγευση του Παραδείσου ή της κολάσεως ως κοινωνίας με τον Θεό και τον συνάνθρωπο ή ως ακοινωνησίας

Ε. Προσδοκία της ανάστασης των νεκρών/η μαρτυρία των αγίων μας

ΣΤ. Η σημασία της σχέσης με τον Χριστό